

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Vartofta skola
och fritidshem

Läsåret 2022/2023

Besöksadress: Skolgatan 9
Postadress: Box 7, 521 05 Vartofta
Telefon rektor: 0515 – 88 65 21

Innehållsförteckning

Sid 3	Inledning
Sid 3	Definitioner
Sid 4	Om arbetet med planen
Sid 5	Främjande arbete
Sid 6	Förebyggande och upptäckande arbete
Sid 7	Åtgärdande arbete
Sid 10	Insatser/mål för läsåret 2022/2023
Sid 11	Bilaga: Utvärdering av vårt arbete utifrån planen, insatser/mål för läsåret 2021/2022

Inledning

Vår vision

- **På vår skola ska alla kunna känna sig trygga, respekterade, glada och behandlas likvärdigt!**

Alla elever och all personal på skolan ska ha en lärande- och arbetsmiljö som ger trygghet. Då alla respekteras för den de är, då alla behandlar varandra med lika värde och då både fysisk och psykosocial miljö under skoldagen är trygg, så är det möjligt att känna glädje inför och under skoldagen.

Vår värdegrund

- **Alla behövs – vi skapar vår bästa skola tillsammans!**

Vi är varandras arbetsmiljö. Vi inkluderar varandra och uppskattar olikhet och låter alla få komma till sin rätt och få ha sitt eget uttryck. Genom att hjälpas åt når vi längre.

Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling handlar om att aktivt sträva efter en skola där alla har samma rättigheter och ges samma möjligheter att lyckas och utvecklas. Detta förutsätter att eleverna känner sig trygga och behandlas med respekt utifrån den de är.

Arbetet kan aldrig endast vara ett enskilt projekt som skall avhandlas på särskilda timmar, lektioner eller temadagar, utan är en ständigt pågående utvecklingsprocess av skolans inre arbete.

Det är en naturlig del i skolans arbete som förutsätter delaktighet och demokratiska processer och är därmed knutet till skolans demokratiuppdrag. Det handlar om vilket klimat vi skapar i vår skola och hur vi i skolan skapar bästa möjliga förutsättningar för vår verksamhet.

Vi arbetar medvetet med normer och värden, vilket genomsyrar vardagen och är en naturlig del inom ramen för ordinarie undervisning. Arbetet bygger på att all skolpersonal tar ansvar som några av de viktigaste relationsskapande vuxna i elevens närhet.

Denna plan är vårt verktyg för att kunna jobba målinriktat, strukturerat och systematiskt. Den skall vara ett levande dokument, som ger vägledning i vad vi skall göra i vardagen. Via ett så kallat årshjul säkerställer vi att det som planen beskriver genomförs och vem som är ansvarig.

Definitioner

Diskriminering innebär att ett barn eller en elev missgynnas, direkt eller indirekt, av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Eftersom diskriminering handlar om missgynnande, förutsätter det någon form av makt hos den som utför diskrimineringen. I verksamheterna är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering. Barn och elever kan inte diskriminera varandra i juridisk bemärkelse (till skillnad mot när det gäller trakasserier, kränkande behandling och mobbning).

Kränkande behandling

Enligt skollagens definition är en kränkning när en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med skolverksamheten. Vad gäller begreppet ”i samband med” menas att personalen ska ingripa mot kränkning som har nära samband med vad som har förekommit i verksamheten. Kränkande behandling är ett uppträdande som kränker någons värdighet. Kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. Kränkningarna kan vara synliga och handfasta likväl som dolda och subtila. De kan till exempel uttryckas genom nedsättande tal, ryktesspridning, utfrysning, förlöjliganden, hot eller fysiskt våld. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via exempelvis telefon, sms, och sociala medier. Kränkande behandling kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Mobbning är en form av kränkande behandling som innebär en upprepad negativ handling när någon eller några medvetet och med avsikt tillfogar eller försöker tillfoga en annan skada eller obehag.

Trakasserier och sexuella trakasserier

Trakasserier är yttranden eller handlingar som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Trakasserier kan vara fysiska, verbala, psykosociala, texter, bilder och uppträdande av sexuell natur.

Om arbetet med planen

- Trygghetsgruppen ansvarar för att planen upprättas, kommuniceras ut, implementeras och utvärderas. Ytterst ansvarig för gruppens arbete är rektor. Skolkurator är samordnande och sammankallande för gruppen. Övriga som ingår i gruppen är en eller två pedagoger från arbetslag F-6, samt en pedagog från arbetslag åk. 7-9.
- Eleverna är delaktiga i utformning och utvärdering av planen, genom att de via klass- och elevråd får lämna synpunkter på hur arbetet mot kränkande behandling och diskriminering ska ske. De delger även sina upplevelser och synpunkter i trygghetsenkäten som genomförs 1 gång varje termin, vilka tas med i den årliga utvärderingen. Det som framkommer vid elevernas utvecklingssamtal tas också med av lärarna vid vår årliga utvärdering.
- Vårdnadshavare informeras om planen via unikum, samt på möten för vårdnadshavare i början av läsåret. De uppmantras att lämna synpunkter på utvecklingsområden direkt till skolan, eller via skolans föräldraförening under läsåret. Föräldraföreningen ges möjlighet att yttra sig i utvärderingen av arbetet i slutet av läsåret, på samma sätt som eleverna. Länk till planen finns på kommunens hemsida.
- Skolans personal informeras om planens innehåll vid uppstarten i augusti, och alla nyanställda informeras under sin introduktion. All personal ansvarar också själva för att sätta sig in i planens intentioner och innehåll. Via respektive arbetslags representant i trygghetsgruppen, lämnas synpunkter och önskemål kontinuerligt. Alla pedagoger deltar i utvärdering av skolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling varje läsår innan vårterminens slut.
- Årets plan ska utvärderas senast juni 2023 för revidering senast i augusti före höstterminens start 2023.

Främjande arbete

”Arbetet ska riktas mot alla och bedrivs kontinuerligt och utan förekommen anledning”
(Skolverkets allmänna råd arbete mot diskriminering och kränkande behandling, sid 12, 2012).

I allt vårt främjande arbete skall det framgå vilken värdegrund skolan har. Normer och värden ska vara tydliga och genomsyra våra rutiner, förhållningssätt i alla möten och hur olika händelser hanteras. Vi ska också systematiskt granska vårt främjande arbete. Vi ska förhålla oss normkritiskt, genom att vi hjälps åt att uppmärksamma hur vårt eget handlande kan motverka vår värdegrund.

Detta gör vi fortlöpande och systematiskt varje år:

- Trygghetsgruppen initierar och bevakar att det främjande arbetet ständigt pågår. Vid gruppens regelbundna möten varannan vecka fokuseras skolans främjande, förebyggande, upptäckande och åtgärdande arbete. Vi för en kritisk dialog kring rådande normer och värderingar. Skolkurator är med på fritidshemmets planering varannan vecka och tar med deras synpunkter till, samt informerar dem om trygghetsgruppens pågående arbete.
- Vid våra arbetsplatsträffar en gång per månad lyfter skolkurator eller annan representant för trygghetsgruppen aktuella punkter kring värdegrundsarbetet och arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Vid arbetslagsträffarna varje vecka ansvarar trygghetsgruppens representant att lyfta aktuella teman kring detta arbete som en stående punkt på dagordningen. Detta ser vi som en viktig del för att upprätthålla en levande och normkritisk dialog hos skolpersonalen kring vår värdegrund och hur den uttrycks till vardags i vårt arbete med eleverna.
- Två gånger per termin deltar skolkurator vid utvecklingsledarnas möte med rektor, för att stämma av och fokusera kring arbetet mot diskriminering och kränkande behandling på skolan
- Eleverna är delaktiga och har inflytande på skolan genom regelbundna klassråd minst en gång i månaden och elevråd en gång i månaden. Vi utvärderar detta arbete i slutet av varje läsår med eleverna
- Vi strävar efter att ha en tydlig och god kommunikation med elevernas vårdnadshavare. Mentorerna och fritidspedagogerna har ett särskilt ansvar kring enskilda elever. Mentorerna samt fritidspedagogerna skriver kontinuerligt veckobrev i Unikum riktat till vårdnadshavare med aktuell information och planering. Skolan har en representant som kan delta vid föräldraföreningens möten, samt ansvarar för kommunikationen med dem.
- Gemensamma ordningsregler för hela skolan upprättas av trygghetsgruppen och revideras årligen, efter samråd med övrig personal, elevråd och föräldraförening. Alla elever och vårdnadshavare informeras om ordningsreglerna vid läsårets start. Regler för specifika klassrum upprättas av lärare, och revideras vid behov.
- Skolan har övergångsrutiner mellan förskola och förskoleklass, mellan förskoleklass och åk.1, mellan de olika stadierna samt mellan åk. 9 och gymnasieskolan. Rutinen skall utvärderas och revideras varje läsår i oktober.
- Elever tilldelas bestämda platser i klassrummen i alla årskurser. Elever i år F-6 har bestämda platser i matsalen, och går gruppvis med personal upp till matsalen.
- Fritidspedagoger och lärare arbetar återkommande med strukturerade lekar och rastaktiviteter för eleverna i åk. F-5.

- Skolans traditionsgrupp arbetar fortlöpande med aktiviteter som främjar skolans värdegrund. En representant från föräldraföreningen, samt en representant för eleverna på skolan deltar i gruppens arbete.
- Trivselaktiviteter i klasser, utflykter och friluftsdagar planeras med fokus på tillgänglighet för alla elever. Aktiviteterna har som delsyfte att stärka gemenskap och skolans värdegrund.
- Vi arbetar några gånger/läsår åldersintegrerat med eleverna vid t ex friluftsdagar, elevens val och vid julpyssel. Viktiga syften med detta är att förstärka samverkan mellan årskurser, öka tryggheten mellan elever i olika åldrar och förstärka vi-känslan på skolan.
- I årskurs F-9 finns tid avsatt för planering och gemensam genomgång med sin mentor. Årskurs F-3 samlas dagligen och årskurs 4-9 varje måndagsmorgon. Fritidshemmet genomför dagliga samlingar då eleverna samlas för information, diskussioner och gemensamma beslut.

Förebyggande och upptäckande arbete

”Syftar till att avvärja risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling och omfattar sådant som i en kartläggning av verksamheten identifieras som risker.” (Skolverkets allmänna råd arbete mot diskriminering och kränkande behandling, sid 12, 2012).

Grunden för vårt upptäckande arbete läggs genom tillitsfulla relationer mellan skolans personal och våra elever.

Detta gör vi

- Rektor ansvarar för att samtlig personal har goda kunskaper om diskriminering, mobbning och annan kränkande behandling samt vad som motverkar detta.
- Personal söker aktivt information om vilka normer som är för tillfället rådande på skolan och i respektive klass, både under skoltid och på nätet. På arbetslagsträffar för vi dialog kring hur vi kan motverka en kultur och normer som ger utrymme för diskriminering, trakasserier eller annan kränkande behandling.
- Kartläggning av trygghet, trivsel, studiero, diskriminering och kränkande behandling sker varje termin via genomförande av elevenkäter för åk F-9. På hösten sker även kartläggning via en så kallad KKIK-enkät (Kommunens Kvalitet I Korthet) i vissa årskurser. Skolans elever informeras om resultaten via sina mentorer och dialog förs sedan i klasserna om resultaten och möjliga förbättringsåtgärder.
- Frågor om trygghet, trivsel och studiero tas upp med elev och vårdnadshavare vid utvecklingssamtal. Om avsaknad av trygghet, trivsel eller arbetsro framkommer, ska detta dokumenteras i Unikum och plan för förbättring för enskild elev ska göras av mentor tillsammans med eleven och dess vårdnadshavare. Då mentor uppmärksammar brister inom dessa områden för flera elever i en klass, ska detta tas upp med utvecklingsledaren och arbetslaget för råd, stöd och gemensamma åtgärder. Vid behov involveras rektor, elevhälsoteam och/eller trygghetsgruppen för samarbete och förslag till åtgärder.
- Den samlade bild trygghetsgruppen får av våra olika kartläggningar, används till grund för analys och slutsatser, följt av direkta åtgärder, samt främjande och förbyggande åtgärder på

längre sikt. Trygghetsgruppen ser vid varje möte över risker för eller redan inträffade kränkningstillbud av olika slag.

- Skolan informerar via unikum om vår rutin för klagomålshandling. Mentor ansvarar för att i inledningen av läsåret informera om densamma för vårdnadshavare, med hänvisning till kommunens rutin: ”klagomålshandling på skolverksamheten” (falkoping.se). I vårt systematiska utvärderings- och förbättringsarbete utgör alla inkomna klagomål en viktig pusselbit.
- Skolan har en tydlig rutin som beskriver hur skolpersonal ska agera när de uppmärksammar en elev som riskerar att inte utvecklas i riktning mot kunskapsmålen i läroplanen. Denna rutin redogör för hur arbetet med extra anpassningar, anmälan till elevhälsoteamet, utredning av en elevs behov av särskilt stöd, samt upprättande av åtgärdsprogram ska ske.
- Skolan arbetar efter ”rutiner för att främja närvaro för elever i Falköpings kommun”. Alla mentorer agerar i enlighet med ”arbetsgång frånvaro” som anges i rutinen. Samtliga elevers skolfrånvaro granskas av skolkurator en gång/månad och all oroande frånvaro över 10 % delges mentorer vid första ALT varje månad.
- Vi eftersträvar att ha vuxennärvaro på platser där våra elever vistas. Under alla raster finns schemalagd skolpersonal som rastvärdar med synliga reflexvästar på, både inomhus och utomhus och i väntan på buss. Vid vissa tidpunkter då det befinner sig många elever i högstadiets uppehållsrum finns en schemalagd rastvärd där.
- Vi har schemalagt ansvar för elever i åk 7-9 kring regelbunden klassvis skräpplockning utomhus varje vecka. Vi har rutiner med roterande schema i varje klass i åk 7-9 där elever veckovis ansvarar för att städning/ordning upprätthålls i lektionsalar och kapprummen i samband med varje lektion. Syftet är att göra eleverna delaktiga och ansvariga för vår gemensamma arbetsmiljö, och att vi snabbt åtgärdar och uppmärksammar nedskräpning eller skadegörelse.
- Vid arbetslagsträffarna varje vecka ansvarar representanten från trygghetsgruppen extra för att lärarna får tillfälle att uppmärksamma missförhållanden och kränkningar mellan/mot elever.
- Fritidshemmets personal arbetar medvetet med olika lekar att leka ute på fritidstid, för att göra tydligt för eleverna vilka regler som gäller, för att minska konflikter kring dessa.
- Hälsosamtal hos skolsköterska sker årligen i förskoleklass, åk. 2, åk. 4 samt åk. 8. Om behov av stöd/insatser från skolan framkommer under hälsosamtalen lyfter skolsköterskan upp detta med vårdnadshavare, mentorer, samt övriga representanter i elevhälsoteamet.

Åtgärdande arbete

I allt vårt åtgärdande arbete försöker vi ha en självkritisk och utvärderande hållning. Förutom att dokumentera och utvärdera resultaten av våra åtgärder försöker vi alltid att hitta bakomliggande orsaker och vad vi som personal kan förändra i våra arbetsätt och rutiner för att undvika att liknande situationer med konflikter och kränkningar ska uppkomma igen. Skolkurator har samordnande och rådgivande roll kring alla kränkningsärenden och ansvarar för sammanställning och utvärdering av skolans åtgärdande arbete, i samråd med rektor och övriga i trygghetsgruppen.

All personal har ansvar för att agera enligt nedanstående riktlinjer när olika former av kränkningar uppmärksammas.

När elev blivit kränkt av annan elev/elever

- Personal som ser, misstänker eller på annat sätt får kännedom om en kränkning ska omedelbart reagera och försöka förhindra fortsatt kränkning genom samtal med berörda.
- Ansvarig mentor för utsatt och utsättande elev/elever kontaktas snarast av anmälaren.
- Personal som sett eller fått kännedom om kränkningen skriver skyndsamt en anmälan digitalt i Drafit via ikonen ”anmälan kränkande behandling” som finns under ”mina program” på Falnet. Anmälan registreras direkt hos huvudman och skickas automatiskt till rektor som har huvudansvar för alla ärenden, samt till skolkurator. Men ärendet delegeras oftast till ansvarig mentor för vidare hantering. Ansvarig mentor rådgör med skolkurator och/eller rektor om fortsatt utredning, åtgärder och uppföljning.
- I första hand kontaktar ansvarig mentor vårdnadshavare till båda parter skyndsammast möjligt.

Utredning av diskriminering, trakasserier och kränkningar

- Skolkurator och skolpersonal har delegerat ansvar från rektor för kränkingsutredningar och att stöd ges till de berörda eleverna under utredningstiden. Alla utredningar, åtgärder, och uppföljningar dokumenteras vidare i digitala verktyget ”KB process- Drafit”
- Utredning skall inledas skyndsamt av ansvarig delegerad personal. Nödvändiga åtgärder skall dock alltid ske direkt även om utredningen inte är färdig.
- Utredningen skall ske på ett sätt som ger allsidig belysning av situationen och ge underlag för slutsatser och eventuella vidare åtgärder
- Utredningens slutsatser och eventuella förslag på åtgärder kommuniceras snarast till inblandande elever, vårdnadshavare, samt berörda lärare.
- Utredningen avslutas med beslut om att vidta eller avstå vidare åtgärder.

Åtgärder

- Då utredningen avslutas dokumenterar ansvarig personal de åtgärder som har vidtagits och de som skall ska fortsätta, med en tydlig ansvarsfördelning och planering av när och hur uppföljning ska ske. Detta sker i samråd med rektor, skolkurator, berörda elever och vårdnadshavare.
- Ansvarig personal delger i sin tur övrig berörd personal nödvändig information om åtgärderna.

Uppföljning

- Vid uppföljning har personal samtal med både den utsatta och utsättande eleven, samt deras vårdnadshavare. Vi fokuserar på resultaten av genomförda åtgärder, samt om risk fortfarande föreligger för fortsättning/upprepning av liknande kränkningar. Beslut tas om fortsättning eller avslut av befintliga åtgärder, samt om det föreligger behov av ytterligare åtgärder.

- Åtgärder och uppföljning skall fortgå kontinuerligt tills utsatt elev och vårdnadshavare är överens med skolan om att de gett önskat resultat och minimerat risken för fortsättning/upprepning.

Vid akut kränkning av allvarlig art

- Omedelbar reaktion från personal genom samtal med de berörda eleverna
- Mentorer till berörda elever, rektor och skolkurator eller annan representant ur trygghetsgruppen kallas in och deltar vid samtalen med eleven/eleverna.
- Rektor kontaktar vårdnadshavare samma dag, vid rektors frånvaro gör mentor eller annan personal det.
- Rektor ansvarar för att en anmälan skyndsamt skrivs digitalt i Drafit via ikonen ”Anmälan kränkande behandling” som finns under ”mina program” på Falnet. Anmälan registreras direkt hos huvudman och skickas automatiskt till rektor som har huvudansvar för ärendet.
- Rektor avgör när och hur de berörda vårdnadshavarna och eleverna ska sammankallas till möte.
- Rektor avgör om anmälan ska göras till polis eller socialtjänst och om disciplinära åtgärder från skolans sida.
- I övrigt fortgår processen med utredning, åtgärder och uppföljning enligt ovan givna beskrivning.

När elev blivit kränkt av personal

- Personal som får kännedom om att en elev känner sig kränkt av en vuxen i skolan reagerar omedelbart.
- Personal tar reda på vad som hänt, vilken/vilka vuxna som varit inblandade och anmäler till rektor.
- Rektor ansvarar för att en anmälan skyndsamt skrivs digitalt i Drafit via ikonen ”Anmälan kränkande behandling” som finns under ”mina program” på Falnet. Anmälan registreras direkt hos huvudman och skickas automatiskt till rektor som har huvudansvar för ärendet.
- Rektor informerar vårdnadshavare.
- Rektor ansvarar för att utreda, åtgärda, dokumentera och följa upp ärendet.
- Om åtgärder inte visar sig tillräckliga och vid allvarliga fall av kränkning samråder rektor med skolchef om disciplinära åtgärder gentemot den anställde.
- Rektor beslutar om eventuell anmälan ska göras till annan myndighet.

När personal blir kränkt av elev/elevgrupp

- Personal som blir kränkt av elev/elevgrupp eller personal som ser eller misstänker en kränkning av annan personal ska reagera omedelbart.
- Personal kontaktar rektor och skriver skyndsamt en anmälan digitalt via ikonen ”Stella” som finns under ”mina program” på Falnet.
- Rektor ansvarar för att samtal förs med berörda elever och personal, samt för att utredning av kränkningen görs.
- Rektor ansvarar för att berörda vårdnadshavare kontaktas.
- Rektor ansvarar för att nödvändiga åtgärder vidtas och att uppföljning av ärendet sker med berörda elever, vårdnadshavare och personal.

Insatser/mål för läsåret 2022/2023

- Arbetsro kommer fortsatt att vara vårt långsiktiga fokusområde. Vi för kontinuerligt en tät dialog i personalgruppen och med våra elever om gemensamma strategier för att skapa bästa möjliga arbetsro i undervisningen. I år kommer lärarna att gemensamt fördjupa sig i ämnet ledarskap i klassrummet och studera böcker i ämnet. Under ledning av en förstelärare träffas de i grupper en gång per månad under hela läsåret, med syfte att utveckla våra kunskaper och arbetssätt.
- Vi ska fortsätta med målet om att genomföra fler främjande och förebyggande insatser för att minska det diskriminerande och kränkande språkbruket bland eleverna, framförallt i årskurs 3-9. Vi behöver göra eleverna mer aktivt delaktiga i detta arbete med dialog och gemensamma övningar för att förändra de bakomliggande gruppnormerna och värderingarna. För att uppnå detta behöver personalen söka och få tillgång till mer kunskap och kompetensutveckling i ämnet.
- Hbtqi- frågor och genusnormer ska generellt ges ökad uppmärksamhet i undervisningen i alla årskurser för att motverka fördomar, intoleranta attityder och gruppnormer. Vi behöver också arbeta mer aktivt främjande och förebyggande med insatser för att motverka rasistiska uttryck och trakasserier/sexuella trakasserier på skolan. Vi vill att fler elever ska bli medvetna om diskrimineringsgrunderna och vilka ord och beteenden som kan räknas som trakasserier. Detta mål hör således tätt samman med föregående mål om att minska det kränkande språkbruket, genom att arbeta aktivt normkritiskt med dessa frågor.
- Fler främjande och förebyggande insatser, samt mer tid behöver integreras i undervisningen för att öka elevernas kunskaper och förmåga att agera schysst och tryggt på nätet. Inte minst i låg- och mellanstadiet eftersom barn idag börjar forma sina mobil-och nätvanor i en allt tidigare ålder. Vi behöver arbeta aktivt med temat nätkränkningar, samt otillåtet spridande av bilder/ filmer i sociala medier. Särskilt beträffande nakenbilder/bilder med sexuell innehåll, eftersom det blir allt vanligare att våra elever utsätts/utsätter varandra för detta. Vår utvärdering visar också att vi behöver öka vår kommunikation och vårt samarbete med vårdnadshavare kring detta tema för att nå längre.
- Vi måste arbeta mer aktivt med rutiner och insatser i samarbete med elever och vårdnadshavare för att öka respekten för skolans ordningsregler generellt. Vi vill särskilt uppnå en kraftigt minskad grad av nedskräpning och skadegörelse på skolan, vilket utgjorde ett stort problemområde under föregående läsår.

Bilaga: Utvärdering av vårt arbete utifrån planen, våra insatser och mål för läsåret 2021/2022

Underlaget för utvärderingen är omfattningsrikt och består bl.a. av: Personalens och trygghetsgruppens skriftliga utvärdering i slutet av läsåret, synpunkter från elevråden och de som inkommit från vårdnadshavare till skolan, dokumentation av skolans åtgärdande arbete och kränkingsanmälningar, övrig dokumentation från läsårets personalkonferenser. Därtill vår analys av höstens och vårens trygghetsenkät, där även eleverna ger sina synpunkter och diskuterar resultat och förslag på förbättringar efteråt i sin klass med mentor. Föräldraföreningen har också fått möjlighet att lämna sina synpunkter om vårt arbete och våra ordningsregler. Här följer en i alla fall övergripande sammanfattning av det viktigaste innehållet:

Höstterminen upplevdes av många i personalen som ganska turbulent och orolig emellanåt. Oron märktes både i elevgrupperna från årskurs 3-9, samt i personalgruppen. Det uppkom ganska snabbt problem kring åk 6-9-elevernas handlande i affären, med nedskräpning inne på och utanför skolan, sena ankomster till lektioner, snatterier och konflikter mellan elever kring att de släpper in varandra och blir oense om skulder bl.a. Under vårterminen har detta utgjort en fortsatt riskfaktor till otrygghet och att fokus försvinner från skolarbetet. Med ökad nedskräpning har vi också haft ganska omfattande problem med skadegörelse, klotter, eldning och en låg respekt för skolans egendom, inventarier och ordningsregler, framförallt hos vissa elevgrupperingar i åk 4-8. Vi har från start haft ett schemalagt ansvar för skräpplockning utomhus i åk 6-9 varje vecka, men fick under våren lägga till rutiner med ansvariga elever i varje klass för ordningen i och utanför lektionssalarna. Inför nästa läsår behöver detta arbete förstärkas med fler rutiner och främjande arbete som kan öka elevernas ansvarstagande och känsla av delaktighet i arbetsmiljöarbetet.

Personalens utvärdering visar att vi i grunden har goda rutiner för att hålla trygghetsarbetet som planen anger levande, men att det krävs mer tid, energi och effektivitet av oss gemensamt för att upprätthålla dem med kvalitet. Det krävs mer tydlig kommunikation mellan personal kring vad som sker i elevgrupperna, som sedan måste följas av handling utifrån tydlig ansvarsfördelning och genomförande av nödvändiga samtal och åtgärder. Vi behöver mer djupgående dialog om värdegrunden på våra möten som leder till samsyn och mer samordnat bemötande och förhållningssätt mot eleverna, där vi faktiskt kommer fram till gemensamma konkreta beslut. Vi i trygghetsgruppen, samt övrig personal känner oss ofta enskilt överbelastade och lägger för mycket tid på åtgärdande arbete kring akuta händelser, varvid vi arbetar för lite med främjande och förebyggande aktiviteter på ett strukturerat sätt gemensamt. Trygghetsgruppens representanter måste ta en mer tydlig återgivande och drivande roll på våra möten, samtidigt som alla i personalen måste bidra med sina åsikter, sin delaktighet och sitt ansvarstagande kring beslut och insatser.

I våra trygghetsenkäter och dokumentation av åtgärdande arbete syns det tydligt att vi brottas med de största trygghetsproblemen i årskurserna 4-7, men även i årskurs tre i år. Detta följer mönstret som vi haft på skolan sedan åtminstone fyra år tillbaka i tiden. Vi har haft svårt att rekrytera behöriga lärare, en stor personalomsättning och många sjukskrivningar i mellanstadiet. Trots hög medvetenhet och försök till lösningar har vi inte lyckats att skapa en tillräckligt god gemensam arbetsmiljö för personal och elever. Tyvärr ser mönstret likadant ut även på många andra skolor idag, där problemen eskalerar i mellanstadiet bland elever och brist råder på tillgängliga behöriga lärare.

Skolan gjorde 39 stycken kränkingsanmälningar under läsåret 2021/2022 totalt, varav 23 under höstterminen och 16 under vårterminen. För jämförelse gjorde vi 30 stycken kränkingsanmälningar läsåret 2020/2021, och 40 stycken under 2019/2020. I 72 % av skolans anmälningar var det elever i mellanstadiets åk 4-6 som utsattes, vilket ger oss en tydlig

fingervisning om utmaningarna vi står inför där. Fördelningen mellan årskurser där **utsatt** elev anges, ser ut enligt följande:

Förskoleklass: 1 st (2,5 %), **Åk 3:** 5 st (13 %), **Åk 4:** 7 st (18 %), **Åk 5:** 9 st (23 %), **Åk 6:** 12 st (31 %), **Åk 7:** 5 st (13 %).

Här skall dock tilläggas att det låga antalet kränkingsanmälningar i högstadiet inte visar på hur många kränkningar som faktiskt sker. I våra trygghetsenkäter ser vi att mångdubbelt fler elever i högstadiet svarar att de varit utsatta för kränkningar, mobbning, trakasserier eller sexuella trakasserier. Särskilt i årskurs 7 och 8 är mörkertalet stort. Även personalens utvärderingar och gemensamma bild från vardagen säger att det egentligen förekommer många verbala kränkningar i deras hårda vardagliga språkbruk som blivit en styrande informell gruppnorm.

Helt klart har dock våldsanvändningen minskat på högstadiet de senaste två åren och är mycket lägre än i mellanstadiet. Lärare på högstadiet tycker att vi jobbar intensivt åtgärdande även om det ej dokumenteras som en kränkingsanmälan och att vi oftast reagerar snabbt och reder ut bråk mellan elever. Men självkritiskt måste vi öka benägenheten att göra anmälningar om kränkande behandling, även om det ej är ett självändamål i sig. En annan förklaring till underrapporteringen är att närmare en fjärdedel av eleverna i åk 6-9 rapporterar i trygghetsenkäten att de inte känner att de har någon vuxen att prata med på skolan om något tråkigt händer eller om de mår dåligt (t.o.m. en tredjedel av eleverna i åk 7 och 8). Det är naturligt att tonåringar vänder sig mindre till vuxna jämfört med yngre elever, men vi på skolan behöver nästa år hitta fler vägar att skapa förtroendefulla relationer och allians med eleverna för att de ska våga berätta mer öppet om missförhållanden. Annars riskerar deras inbördes gruppnormer och tystnadskultur att bli än mer styrande, vilka oftast går emot skolans värdegrund och ordningsregler.

Den enskilt störta kategorin kränkningar utgörs av fysiskt våld mellan pojkar i mellanstadiet, ofta kombinerat med verbala kränkningar och hot. Av de elever som **utsattes** för kränkningar utgjorde killar 70 % och tjejer 30 %. **Utsättarna** utgjordes av hela 84 % killar, och av endast 16 % tjejer. Så på vår skola ser vi liknande könsmonster som i övrig brottsstatistik i samhället, med kraftig överrepresentation av killar/män. Detta påtalar tydligt behovet av att jobba mer intensivt förebyggande och främjande med genusnormer, och motverka destruktiva mansnormer från tidig ålder i skolan.

En annan sak som ej syns i kränkingsstatistiken ovan är att vi skrivit över en handfull rapporter om incidenter när lärare blivit slagna/sparkade och/eller bemötta med väldigt kränkande ord från elever. Under nästa läsår behöver vi arbeta fram bättre rutiner för hur vi ska agera och följa upp när sådant sker för att minimera risken för upprepning, och återupprätta ömsesidig respekt. Men allra helst ska vi fokusera på arbetssätt som förebygger risken för att det ska behöva att ske överhuvudtaget. Det skapar en stor otrygghet för alla elever när vuxna som ska stå för tryggheten och ordningen på skolan ej respekteras och blir illa behandlade, och det utgör ett allvarligt arbetsmiljöproblem för lärarna. Vice versa har det vid några tillfällen skett att elever har upplevt sig illa behandlade och tilltalade av lärare, då vi fått följa upp med medlande samtal med elever och vårdnadshavare. Vi har vid ett par tillfällen haft vikarier som ej har kunnat agera professionellt och agerat kränkande mot elever som de upplevt sig bli provocerade av. Dessa händelser har anmälts, utretts och följts upp enligt rutin.

Det kanske hittills låter som en väldigt svart bild över läget med trygghet, trivsel och arbetsro på vår skola, men det är bara för att vi fokuserat på problemområden och brister så långt i analysen. Vi vill poängtera att vi fortfarande till allra största delen har ett välfungerande och trevlig socialt samspel dagligen både elever emellan och i relation till lärare. Vid både höstens och vårens trygghetsenkät uppger ca 85 % av eleverna att de känner sig helt och fullt, eller mycket trygga på skolan. Även i relation till klasskamrater, övriga elever och lärare på skolan uppger mellan 80-90% av eleverna i samtliga klasser att de känner sig helt eller mycket trygga. Samma procentsatser anges angående

allmän trivsel. Över de senaste fyra åren har siffrorna legat stabilt på samma sätt med endast små variationer på några procentenheter mellan olika terminer och läsår.

- Arbetsro har varit vårt fortsatta långsiktiga fokusområde. Som en del i att utveckla vårt pedagogiska arbete under läsåret har lärarna gemensamt fördjupat sig i Helena Wallbergs bok om temat återkoppling under ledning av förstelärare på högstadiet. De har träffats en gång per månad och fört diskussioner i grupper, samt praktiserat nya metoder i det dagliga arbetet utifrån lärdomarna. Det går inte att dra några säkra slutsatser om vilka effekter detta har haft på arbetsron i olika klasser, utan är som sagt en del av ett långsiktigt utvecklingsarbete. Under höstterminens trygghetsenkät angav 65 % av skolans elever att de helt och fullt, eller i hög grad upplever arbetsro på sina lektioner. 32 % angav att arbetsron var okej, och endast 3 % att de hade dålig eller ingen arbetsro. På vårterminen minskade andelen nöjda eleverna något till 62 %, och de missnöjda ökade till 7 %. Vi har ej kunnat säkerställa några särskilda orsaker till denna måttliga försämring. Men antalet missnöjda elever är i genomsnitt fortfarande klart färre under de senaste två läsåren, jämfört med de två tidigare.
- Vi hade mål om att genomföra fler förebyggande insatser i årskurs 3-8 kring vårt arbete mot diskriminering och kränkande behandling på skolan. Framförallt ville vi föra dialog och göra gemensamma övningar för att minska det diskriminerande språkbruket bland eleverna.

Skolkurator var ute i alla klasser under höstterminen och pratade om vårt arbete mot diskriminering och kränkande behandling och innehållet i denna plan. Då fokuserade vi mycket på hur eleverna behandlar och tilltalar varandra och att många elever själva tagit upp problemen med kränkande språk och kommentarer i våra trygghetsenkäter. Sedan har alla mentorer återkommande gånger under läsåret tagit upp språkbruk och vilka ord som inte är acceptabla att säga till varandra i samband med klassråd och gemensamma samlingar. I flera klasser har det även varit många samtal mellan mentorer och vårdnadshavare när det förekommit mycket kränkande kommentarer mellan elever. Vi har haft extra fokus på temat både inför och efter genomförandet av våra två trygghetsenkäter. Vår utvärdering visar dock att vi oftast upplever att vi kör fast med att bara prata *om* saken med eleverna, men det stannar oftast i pekpinnar och förmaningar från oss vuxna. Vi behöver få med eleverna i diskussioner och mer delaktiga i att själva vilja skapa en positiv förändring i kulturen och de bakomliggande normerna som råder för att få till en positiv utveckling. Vi har haft återkommande diskussioner vid olika personalmöten om det kränkande språkbruket och att behovet av fler åtgärder finns. Dock har vi misslyckats med att komma till skott med beslut och genomförande av fler gemensamma förebyggande insatser än tidigare år, och därmed ej uppnått målet vi satte upp. Både personalens utvärdering, analys av trygghetsenkäter, samt vad eleverna själva och vårdnadshavare efterfrågar visar ganska samstämmigt att vi behöver fortsätta ha detta som mål och fokus under nästa läsår. Vi behöver dock kompetensutveckling, samt tillgång till fler konkreta verktyg och övningar att genomföra med eleverna för att uppnå resultat.

- Vi har haft mål om att HBTQ- frågor, genusnormer och sexuella trakasserier skulle ges ökad uppmärksamhet i undervisningen i alla årskurser för att motverka fördomar, intoleranta attityder och gruppnormer. Vår utvärdering visar att temat visserligen vävs in naturligt i undervisningen i vissa ämnen och att enstaka lärare har genomfört mer arbete och diskussioner med eleverna inom temat. Men för skolan som helhet har vi i år inte gjort tillräckligt för att motverka fördomar och intolerans. Ska vi se en varaktig förändring i elevernas sexistiska, homofoba och kränkande språkbruk, måste vi angripa de bakomliggande normerna som går på tvärs med skolans värdegrund. Vi behöver här även

lägga till att rasistiska åsikter, skämt och kommentarer uttrycks alltför ofta på vår skola till vardags.

Många av oss i personalen efterlyser kompetensutveckling inom området och att vi behöver utveckla arbetssätt, samt få tillgång till metodmaterial som stöd för praktiska övningar och undervisning. Vi behöver göra eleverna mer delaktiga och medvetna om vilka värderingar de faktiskt uttrycker med sina ord. Destruktiva genusnormer syns och hörs från tidiga åldrar på vår skola, och många tjejer upplever att killar pratar nedsättande, sexualiserat och respektlöst till dem. Dagligen får även många killar finna sig i att bli kallad t.ex. böggjäväl av varandra.

Vi ser det snarast som ett gott tecken på ökad medvetenhet bland eleverna att fler för varje år uppger i vår trygghetsenkät att de varit utsatta för trakasserier eller sexuella trakasserier. Vi är övertygande om att detta är en effekt av att vi pratat mer om temat i klasserna. För det är inte så att det diskriminerande språkbruket och bemötandet är så mycket värre nu mellan eleverna, jämfört med för 3 eller 6 år sedan. I höstterminens Trygghetsenkät i åk 6-9 uppger 14 % av eleverna att de utsatts för trakasserier och 9 % för sexuella trakasserier. På vårterminen var siffrorna 12 % respektive 7 %. Detta är siffror som skvallrar om en psykosocial arbetsmiljö som inte alls är acceptabel, men vi känner oss samtidigt nöjda med att fler och fler elever tolkar det som trakasserier om de blir kallade hora, fitta, böggjäväl eller rasistiska öknamn. Det kan definitivt tydas som en början på förändring i elevernas egna attityder. Utifrån personalens upplevelser till vardags ska det ärligt också sägas att de faktiska siffrorna borde ligga betydligt högre, eftersom de flesta trakasserande uttrycken har normaliserats och ursäktas med att det bara är "på skämt" när vi i personalen säger ifrån. Så de närmsta åren ska vi nog inte se ökande siffror i trygghetsenkäten eller fler kränkingsanmälningar av trakasserier/sexuella trakasserier som något ensidigt negativt. Utan även som tecken på ökad medvetenhet och vilja att förändra språkbruk och normer i elevgrupperna, samt intyg på att vi i personalen fortsätter jobba aktivt mot problemen.

- Vi hade som mål att ge ökad uppmärksamhet till temat nätkränkningar, samt sexuella bilder som delas i sociala medier, samt genomföra förebyggande insatser kring detta i framförallt årskurserna åk 4-9. Under hösten avsatte alla klasser i åk 6-9 lektionstid för att arbeta med polisens utbildningsmaterial "är det delbart?" - Om att ta, ha och dela nakenbilder. Syftet med detta var att öka elevernas medvetenhet kring vad lagstiftningen säger om kränkningar och delande av bilder på telefon/sociala medier, samt ge stöd för hur man kan få hjälp om man själv blir utsatt. Vårt mål är att fler elever ska våga ta hjälp, berätta för vuxna och om nödvändigt anmäla det de utsatts för till polisen. Vi ser i backspegeln att detta lett till fler och tätare samtal med eleverna om ämnet och att fler elever vågat visa och berätta om saker som skett på Snapchat eller i andra forum på nätet för oss i personalen. Vår utvärdering visar att målet har uppnåtts i viss grad, men att fler insatser och mer tid behöver integreras i undervisningen för att öka elevernas kunskaper och förmåga att agera schysst och tryggt på nätet. Inte minst i låg- och mellanstadiet, eftersom barn idag börjar forma sina mobil-och nätvanor i en allt tidigare ålder. Vi ser också att skolan behöver öka sitt samarbete vårdnadshavare kring detta tema för elevernas bästa, samt att kompetensutveckling behövs för oss i personalen för att hålla oss uppdaterade och hänga med i utvecklingen i den snabbt föränderliga digitala verkligheten. Kränkningar på nätet/via sms/sociala medier fångas generellt inte upp i tillräckligt hög grad och utgör ett stort mörkertal på vår egen och andra skolor idag. Ofta har den anmälda kränkningen föregåtts av konflikter som delvis skett via sociala medier eller så fortsätter kränkningar att eldas på där, utan insyn från vuxenvärlden.

2022-08-24

Trygghetsgruppen, Vartoftaskolan